

Nr 801.

Av herr **Lundell m. fl.**, om *avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 230, med förslag till lantarbetstidslag.*

Det i Kungl. Maj:ts proposition nr 230 framlagda förslag till lantarbetstidslag är av sådan natur, att det hos varje självständig lantbrukare, som därav skulle komma att beröras, och eljest hos var och en, som har kännedom om lantbruksnäringens arbetsuppgifter och ekonomiska förutsättningar, måste framkalla de allvarligaste betänkligheter.

I princip är det naturligtvis riktigt att lantarbetarna ej böra vara sämre ställda än de arbetare som sortera under den allmänna arbetstidslagen eller under annan arbetstidslag. Men sedan detta konstaterats, uppställer sig till besvarande följande fråga. Om arbetare äro sysselsatta i en av omständigheterna missgynnad näring som lantbruksnäringen, och deras läge skall förbättras, vilket är då viktigast: en höjd veckoförtjänst och månadsförtjänst eller en förkortad arbetstid? Otvivelaktigt är förtjänsten per vecka och månad det bestämmande för vederbörandes levnadsstandard. Den förkortade arbetstiden däremot kan ej giva någon förhöjd materiell standard, annat än om dels veckolönen kan förbli oförändrad trots den kortare arbetstiden, och dels därutöver annat inbringande arbete utföres på den från det ordinarie arbetet lediga tiden. Men i detta senare fall blir arbetstidsförkortningen ett självbedrägeri, så som det i viss utsträckning blivit i fråga om den allmänna 8-timmarslagen. Det förekommer som bekant i icke så liten utsträckning, att arbetare efter slutet av sitt ordinarie arbete, då tillfälle bjudes, utföra annat arbete hos annan arbetsgivare. För att å andra sidan veckolönen inom lantarbete skall kunna bli oförändrad trots kortare arbetstid, fordras antingen ytterligare mekanisering, så att samma produktmängder kunna framställas på de färre arbetstimmar, eller också bättre priser på dessa produkter. Båda dessa vägar äro tänkbara, men på ingendera går det att komma fram utan vidare. Lantbrukets mekanisering har starkt forcerats under jordbrukskrisens år för att neutralisera de låga produktpriserna, så att vidare steg i samma riktning bli allt svårare. Produktpriserna åter har Kungl. Maj:t och riksdagsmajoriteten inriktat sig på att hålla vid en nivå lägre än den för lantbrukets förnödenheter och arbetslöner gällande nivån.

Man finner sålunda, om man vill tänka sig in i saken, att en särskild arbetstidslag för lantbrukets arbetare i sig själv endast kan avlägsna dem från målet att bli jämställda med arbetskraften inom andra produktionsgrenar ifråga om materiell levnadsstandard.

Vid lagstiftning om arbetstiden i lantbruksarbete måste ovillkorligen hänsyn tagas till att en betydlig del av den nettoarbetstid, för vilken arbetaren

erhåller avlöning, åtgår till förflyttning av dragare och redskap till och från den egentliga arbetsplatsen för dagen, liksom för förflyttning av djur till och från betesmarker. Arbetstid i lantbruksarbete är därför till betydande delar icke jämförbar med arbetstid inom industrien. Sådana förflyttningar tillsammans med tid för an- och frånspanning m. m. måste i genomsnitt räknas taga 1 à 2 timmar om dagen i anspråk allt efter avstånden inom gården åtminstone för körkarlar, och dessas verkliga tid på arbetsplatsen skulle sålunda, efter ett bifall till propositionen, under januari-, februari- och decemberveckor bli icke 41 timmar utan 35 à 29 timmar, samt under april—septemberveckor icke 54 utan 48 à 42 timmar. Ifråga om dessa av arbetets art betingade avbräck i arbetstiden må hänvisas till vad därom anföres i sakkunnigutredningen sid. 54—56. Ännu kortare blir körkarlarnas tid på den egentliga arbetsplatsen, därest även tiden för dragarnas rykt skulle medräknas i den ordinarie arbetstiden och ej få räknas såsom tid för förberedelsearbeten enligt 7 § 1 mom. Propositionen ger på denna punkt intet besked.

Överhuvud får man det intrycket att det framlagda lagförslaget i sin tydliga strävan att närma sig industriens 8-timmars dag ej på långt när tillräddligt beaktat väsensskillnaden mellan industri och lantbruk. Detta gäller icke endast vad ovan påpekats angående arbetarens tid på den egentliga arbetsplatsen. Behovet att variera arbetstiden efter årstiderna med deras skiftande dagsljus- och växtlighetsförhållanden har satt sin prägel på förslagets 4 §, men det stora behov av förskjutning och utökning av arbetstid, som beror av växlande väderleksomständigheter såsom regn, solsken, frost etc., kan icke sägas i förslaget vara tillgodosett genom tillräckligt böjliga bestämmelser. Å andra sidan bör ju medgivas att i samma mån som bestämmelserna göras mer och mer böjliga förlorar förslaget sin verkan som arbetstidslag. Man kommer på sådant sätt fram till att konstatera att lantbrukets arbetstidsförhållanden ej lämpa sig för reglering genom lagstiftning.

Samtidigt härmed har man anledning erinra sig, att lantarbetet i huvudsak utföres under i hygieniskt avseende mera tillfredsställande omständigheter än åtskilligt arbete inom industrien och ej heller är genom enformighet psykiskt deprimerande. Härav följer ett minskat behov av arbetarskyddslagstiftning för i denna näring sysselsatt personal.

Något behov av en särskild arbetstidslag för lantbruket torde icke heller föreligga av den grunden, att vad i arbetstidslagar för andra områden blivit föreskrivet alltid måste komma att påverka arbetsvillkoren även vid lantarbete. Den i lantbruket anställda har ju alltid vissa möjligheter att, därest hans arbetsvillkor synes honom för otillfredsställande, flytta över till andra sysselsättningar. Att sådan överflyttning också äger rum är välbekant. Ur detta förhållande resulterar ett ständigt tryck på lantbrukets arbetsgivare att bereda de hos honom sysselsatta sådana arbetsvillkor, att icke större delen av den prima arbetskraften går ifrån honom. Den automatiska reglering uppåt av arbetsvillkoren som sålunda åstadkommes är icke i första hand inriktad på just arbetstidsförkortning utan blir givetvis av sig själv vid

varje tidpunkt inriktad på just det som arbetskraften i medeltal sätter mest värde på. Denna automatiska reglering är genom föränderligheten i sin inriktning tydligtvis överlägsen varje reglering genom separatlagstiftning.

Vad som för lantarbetarna i nuvarande läge torde vara det viktigaste och vad de också själva mest eftersträva är, såsom tidigare delvis framhållits, bättre bostäder och högre avlöning. Frågan om förkortning av arbetstiden är i jämförelse härmed av mindre betydelse. Alla dessa frågor om förbättringar för de i lantbruket anställda äro emellertid i främsta rummet ekonomiska frågor och icke lagstiftningsfrågor och kunna ej vinna tillfredsställande lösning utan att statsmakterna ändra sin restriktiva inställning till prisläget å lantbrukets produkter. Sker åter i detta avseende en avgörande förändring, så att lantbrukarna få full ersättning för sina produkter, så komma också lantarbetarna att få sin tillbörliga del av näringens därmed förbättrade villkor. Den vägen är den riktiga.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 230
med förslag till lantarbetstidslag.

Stockholm den 21 april 1936.

T. V. Lundell.

E. O. Magnusson.

P. M. Olsson.

Nils Persson.

Ernst Aronson.

Arthur Gustafson
i Kasenberg.